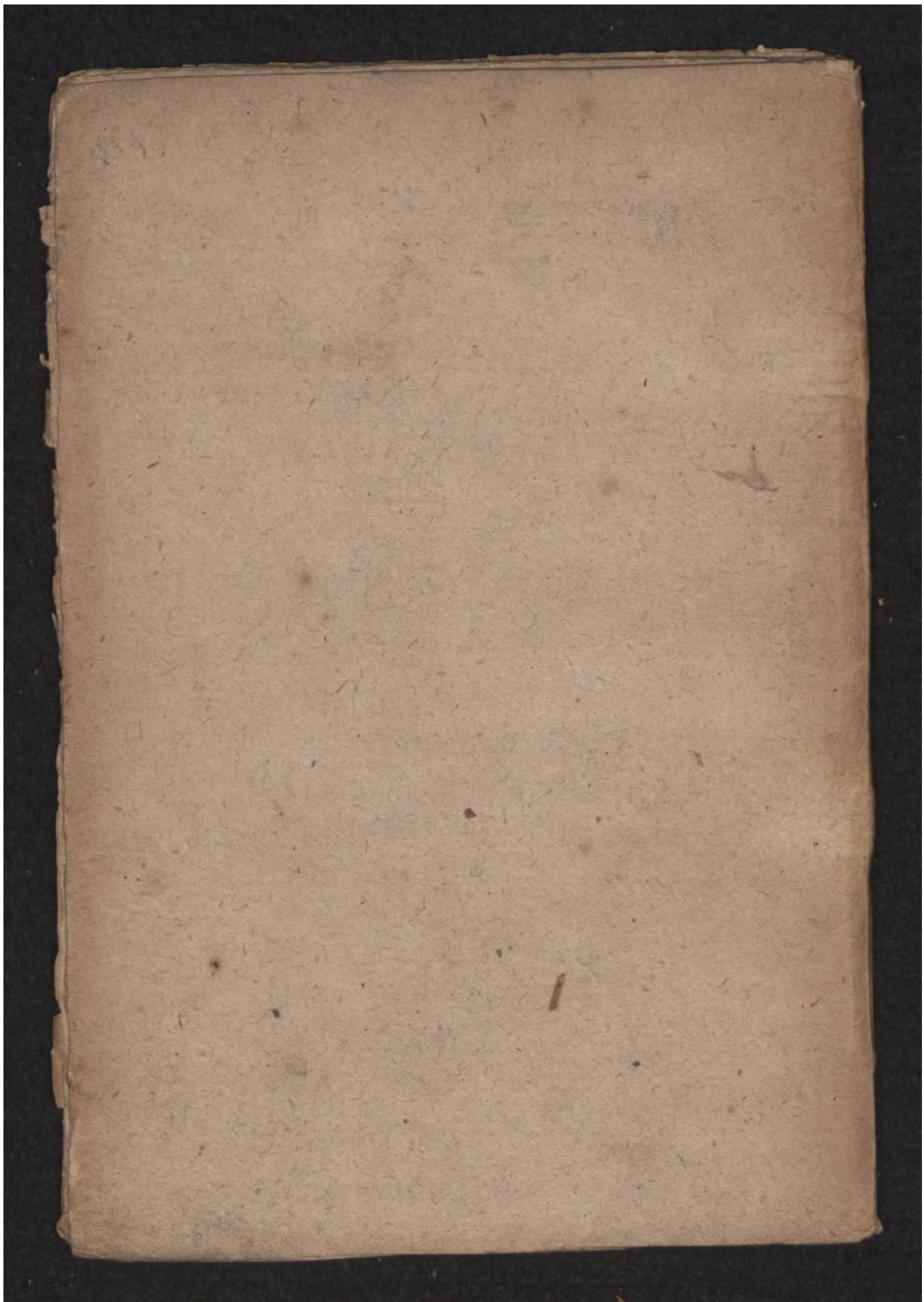
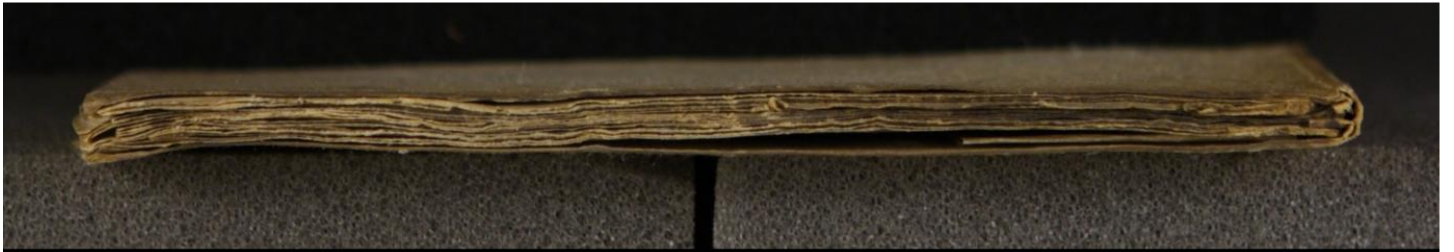
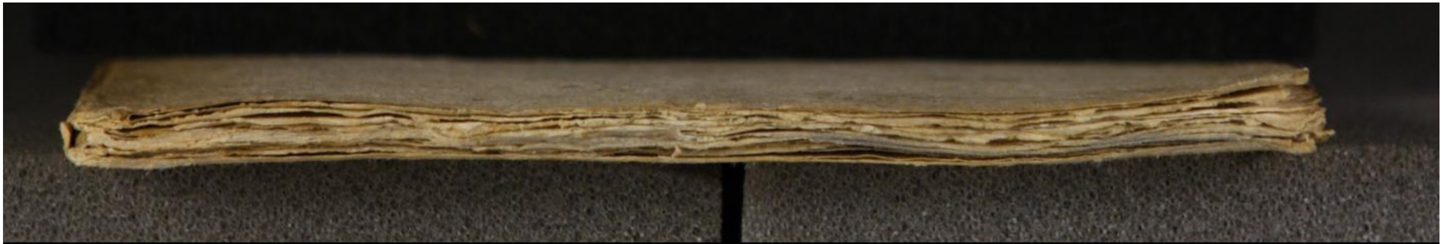

No. 543.

ASSERTIONES

DE

PRÆDESTINATIONE

*Dei æterna in disputatio-
nem propositæ*

A

Nicolao Hemmingio

in Decembrj

Anno

1563.

Hafniæ,

EXCVDEBAT

Laurentius Benedict.

1563.

vide AVG. tom 7 lib. [illegible] Ad articulos sibi falso impositos.

DE æterna dei prædestinatione & electione hominum ad vitam beatam & immortalem rectè erudiri ecclesiam summoperè necessariū est. Nam vt nulla doctrina vberiorem consolationem pijs conscientijs adferre potest quàm doctrina prædestinationis rectè explicata: Ita nihil periculosius est quàm a vera prædestinationis ratione aberrare.

2

Quare ne à modo prædestinationis & electionis quem nobis commendat scriptura aberremus, summo studio cauendum est. Nam qui à vero modo deflectit in præcipitium fertur, vnde se recipere non potest.

3

Sunt quidam, qui cum audiunt noſtram ſalutem in Dei electione & propoſito ſitam eſſe & modum verum haud obſeruant, ſomnia ſtoica & tabulas Parcarum fingunt: quibus & ſeipſos miſerè implicant, & alios periculoſè ſeducunt.

4

Nam fieri aliud nequaquàm poteſt quàm, vt is qui fatales libros de ſaluandis & perdendis imaginatur, vel Hypochriſi vana turgeat, uel Deſperatione perniciosa tabeſcat.

5

Quidam enim carnalis cuiuſdam ſecuritatis anſam arripientes, in quæuis ſcelera licentioſè ruunt: ſibi quidem ipſis in certam perniciem alijs verò in graue ſcandalum.

Nonnulli in contrarium malum feruntur: qui cùm contra verbum dei particularem gratiæ promißionem somniant, in desperationis baratrum demerguntur: in quo eos æternum perire, nisi maturè dextera dei erecti resipiscant, neceße est.

7

Quapropter, cum audimus verbo Dei nobis prædestinationis mysterium commendari, simul in verbo dei prædestinationis modum cum sua vera causa quæramus: quem si rectè tenuerimus, summam consolationem prædestinationis doctrina nobis adferet: & erit non solum veluti calcar quoddam ad omnia pietatis exercitia: verum etiam vt sacra quædam ancora in mortis articulo.

Mo-

Modus autem prædeſtinationis verißimus eſt, quem Paulus nobis commonſtrat cùm ad Epheſios ita ſcribit. Elegit nos in CHRISTO ante conſtitutionem mundi vt ſimus nos ſancti & inculpati coram ipſo in dilectione. Item, prædeſtinauit nos in adoptionem per CHRISTVM IESVM. Item, Gratos nos fecit in DILECTO: in QVO habemus redemtionem per ſanguinem eius. Item, propoſuit intelligere omnia in CHRISTO. Item, In QVO in ſortem aſciti ſumus, prædeſtinati ſecundum propoſitum eius, qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, vt nos ſimus in laudem gloriæ eius qui ante Sperauimus in CHRISTO. Item, In QVO & credentes

obsignati estis spiritu promissionis sancto qui est Arrabo hæreditatis nostræ.

9

Hìc Paulus clarissimé modum prædestinationis definit, dum pronunciat Deum prædestinasse nos saluti per CHRISTVM & in CHRISTO. Per CHRISTVM quidem vt mediatorem & λυτρωτήν. In CHRISTO verò vt in capite & cum capite: cuius membra efficimur per fidem, quam Euangelium promiscuè omnibus prædicat.

10

Prædestinauit igitur nos Deus non exarando fatales libros cum Zenonis familia, sed statuendo iuxta consilium voluntùtis suæ modum salutis consequendæ per CHRISTVM & in CHRISTO.

In

11

In hoc modo conditio ſidei includitur. Nam cum ſide inſerimur Chriſto, eius membra efficimur, atq; ideò electi quia membra CHRISTI ſumus.

12

Quàm autem hæc conditio ſit neceßaria ex ordinatione diuina, plurima ſanè declarant teſtimonia. Paulus Rom: 9. vbi de prædeſtinatione diſputat hanc conditionem inculcat inquiens. Quid igitur dicemus? Gentes, quæ non ſectabantur iuſtitiam apprehenderunt iuſtitiam, iuſtitiam, inquam, quæ eſt ex ſide. Iſrael verò ſectans legem iuſtitiæ ad legem iuſtitiæ non peruenit. Quare? quia non ex ſide, ſed ex operibus legis. Hanc con-

ditionem repetit Apostolus in decimo capite, & sæpe aliàs eam vrget Col: 1. Si modó in fide permaneatis fundati. Heb: 3. participes facti sumus Christi si modò inchoatam fiduciam vsq; ad finem firmam teneamus. 1. Timot: 2. Mulier saluabitur si permanserit in fide.

13

Necessitatem huius conditionis Apostolus ipse de se loquens ostendit cùm ait: Væ mihi si non euangelizem. Item, Castigo corpus meum & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero ipse reprobus efficiar. Si igitur Paulus electum Dei organum ex fide obedientiam erga deum non præstitisset, fide excussa gratia excidisset, reprobus sua culpa effectus. Ieremias idem verbis do-

mini

mini inculcat. Si, inquit, pœnitentiam egerit gens illa à malo quod locutus ſum aduerſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitaui vt facerem ei. Si fecerit malum in oculis meis vt non audiant vocem meam, pœnitentiam agam ſuper bono quod locutus ſum vt facerem ei.

14

Hinc manifeſte apparet prædeſtinationem diuinam per CHRISTVM & in CHRISTO ratam eſſe, & requirere à nobis conditionem fidei qua Chriſto inſerimur, atq; ideo electi cenſemur.

15

Ex his quæ hactenus diximus hanc prædeſtinationis extruamus definitionem. Prædeſtinatio eſt ordinatio dei qua ipſe ante conſtitutionem

mundi ſecundum beneplacitum & conſilium voluntatis ſuæ per CHRISTVM & in CHRISTO deſtinauit vitæ æternæ OMNES in Chriſtum redemtorem credituros, vt ſint ſancti & inculpati coram ipſo, vtq; laudem gloriæ gratiæ ipſius prædicent in omni æternitate. Huic opponitur reprobatio, qua reijciuntur & arcentur ab æterna vita, & mancipantur æternis pœnis quotquot in Chriſtum credere recuſant, & quicunq; in fide Chriſti ad finem vſq; vitæ non perſeuerant. Huius reprobationis cauſa eſt peccatum hominum, & iuſtitia Dei iuſtè punientis tranſgreſſores qui ad propiciatorium hominibus à Deo propoſitum non confugiunt.

Por-

Porrò cum conditionem fidei requirimus, ſimul Phariſaicum taxamus errorem de dignitate perſonarum, de prærogatiua carnis, de meritis humanorum operum. Vnde & hoc ſequitur quòd nec ex ratione nec ex lege de hoc myſterio iudicandum ſit. Nam, vt ratio dignitatem & prærogatiuam carnis: Ita lex merita operum Hypocritis electionis cauſam falſò ſtatuere videtur.

17

Non eſt itaq; cauſa prædeſtinationis in nobis, vt falſò opinantur monachi, ſed in Deo: quam cauſam Paulus ἐυδοκίαν voluntatis Dei vocat: Auguſtinus miſericordiſsimam Dei voluntatem. De hac voluntate Dei erga homines vbi certò conſtiterit,

rit, prædestinationis nostri fundamētum habemus immotum. Nam Deus omnia, vt Paulus testatur, secundum consilium huius suæ voluntatis operatur.

18

Hæc dei voluntas misericordissima nō est nobis incognita aut tecta, sed tradita est & reuelata nobis voce Euangelij. Et in quatuor potissimum cernitur: IN MISSIONE FILII, IN PROMISSIONE, IN MANDATO ET IN OBSIGNATIONE GRATIÆ.

19

MISSIO FILII *locupletissimum testimoniū paternæ voluntatis Dei erga nos est: iuxta hanc vocem filij. Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis*

qui

qui credit in eum non periat, ſed habeat vitam æternam Rom: 5. Commendat Deus charitatem ſuam erga nos, quòd cùm adhuc eſsemus peccatores Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Huius itaq; λύτρον ſufficiens ſatisfactio eſt & expiatio peccatorum totius mundi. Per hunc enim pater fatetur ſe placatum eſse, & iubet ſeriò vt ipſum audiamus.

20

Neq; eſt quòd quiſquàm exiſtimet miſsum eſse filium in mundum vt quoſdam ſelectos tantùm de genere humano redimeret, ſed potius vt totius mundi peccata tolleret, iuxta illud: Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi. Nam vt communem noſtram naturam aſsumſit, & cum natura noſtram cauſam in ſe recepit:

ita

ita palàm ipse de se ait: Filius hominis venit saluare quod perierat. Iam autem non pauci aliquot perierant de genere humano, sed totum genus humanum. Quemadmodum igitur in Adamo omnes lapsi sumus: ita cum Adamo datur omnibus promissio seminis contrituri caput serpẽtis. Hinc Ioannes. Christus apparuit vt destruat opera Diaboli. Quapropter fidelis sermo, vt Paulis ait, & omni approbatione dignus est, quòd Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.

21

Quòd autem euentus (proh dolor) non respondeat voluntati patris mittentis filium & desiderio filij deriuantis in se pœnam peccati, id fit propria hominum malitia qui à

patre

patre clementiſsimo ad nuptias filij inuitati venire recuſant: quemadmodum Chriſtus ipſe conqueritur cum ait: Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Hoc eſt, pauci credunt & fructus pœnitentiæ edunt, atq; ideò expelluntur de domo nuptiarum vt qui veſtem nuptialem non habeant.

22

PROMISSIO GRATIÆ, quæ verè vniuerſalis eſt, ſimiliter voluntatem miſericordiſsimam patris cœleſtis nobis commendat. Huc pertinent plurima dicta: inter quæ ſunt hæc. Hæc eſt voluntas patris mei, qui miſit me, vt OMNIS qui vidit Filium & credit in eum habeat vitam æternam. Matth: 18. Sic non eſt voluntas ante patrem

meum

meum qui in cœlis eſt vt pereat vnus de puſillis iſtis.1.Timot: 2.Deus vult OMNES homines ſaluos fieri & ad agnitionem veritatis venire. 2.Pet : 3. Deus longanimis eſt erga vos, non volens vllos perire ſed OMNES ad pœnitentiam recipere. Huc & illud propheticum pertinet. Nolo mortem peccatoris ſed vt conuertatur & viuat. Hinc diuus Bernhardus: Prodit in lucem ad miſeri conſolationem magnum conſilium, quod ab æterno latuerat in ſinu æternitatis, quòd nolit videlicet Deus mortem peccatoris ſed magis vt conuertatur & viuat.

23

Hæc promiſsio gratiæ, vt eſt vniuerſalis, ita etiam eſt gratuita, ſola fide accipienda. Vtrumq; per-

ſpi-

ſpicuè docet Paulus ad Rom: 9. 10. 11 ubi excludit apertè omnem prærogatiuam carnis & operum merita, & concludit omnem qui credit non pudefieri. Non eſt enim (ait) diſtinctio Iudæi & Græci. Idem enim dominus omnium diues in OMNES qui inuocant ipſum.

24

Huc faciunt pulcherrimi illi Typi quos idem Apoſtolus proponit, cum filios Abrahæ Iſmahelem & Iſaac, & filios Iſaac Iacobum & Eſau in medium adducit: qui typi in hunc modum accommodandi ſunt. In commodis certis ad hanc vitam ſpectantibus, non omnes qui nati ſunt ex ſemine Abrahæ & Iſaac habentur illorum filij. Multò minus in rebus ſpiritualibus cenſebuntur

filij qui ab istis sanctis patribus ortum ducunt. Quocirca quemadmodum in commodis ad hanc vitam spectantibus, tantùm illi reputantur filij de quibus sancti patriarchæ habebant promißiones: vt Abraham de Isaaco, & non de Ismaele, Isaac de Iacobo & non de Esau: ita in rebus spiritualibus solum illi sunt Abrahæ filij censendi qui promißioni gratuitæ credunt, & non illi qui prærogatiua carnis tument.

23

Neq; aliud vult conclusio Apostoli: Non est igitur volentis neq; currentis, sed miserentis Dei. Nam huius conclusionis hic sensus absq; dubio est verißimus. Non est volentis neq; currentis, videlicet secundum carnem, quia voluntas car-

nis

nis & curſus carnis nituntur præ-rogatiua carnis & meritis ope-rum. Atq; ideò aduerſantur mi-ſericordiæ Dei & merito Chriſti. Sed eſt volentis & currentis ſe-cundum promiſſionem: hoc eſt, cre-dentis. Siquidem omnia poſſibilia ſunt credenti. Nam hæc voluntas & hic curſus commendant miſeri-cordiam Dei, adeoq; ſola miſericor-dia in Chriſto promiſſa nituntur. Quid hinc iam efficitur? Illud quod propoſitum erat ab Apoſtolo non filios carnis ſed filios promiſſionis eſſe hæredes.

26

Sunt autem filij promiſſionis omnes qui credunt promiſſioni vt Abraham credidit. Nam Apo-ſtolus Rom: 4. definit filios pro-

miſsionis eſse eos qui inſiſtunt ve-ſtigijs fidei Abraham. Et ad Gal: 3. Scitote (inquit) quòd qui credunt hi ſunt filij Abrahæ. Si filij ſunt, & hæredes ſecundum promiſsio-nem.

27

Qui hanc vniuerſalem gratiam negant (quantum quidem ad volun-tatem Dei paternam attinet) præ-terquàm quòd Paulo adeoq́; conſen-ſui totius ſcripturæ ſe opponunt, grauiſsime impingunt. Primùm enim tribuunt Deo προσωποληψίαν. *Deinde fingunt in Deo contradicto-rias voluntates.*

28

Sed quòd apud Deum non ſit προσωποληψία *multa dicta teſtan-tur. Deus enim ſemper bonam cau-*

ſam

ſam comprobat, & ſemper malam condemnat iuxta hanc Regulam. Fideles cuſtodit Dominus & retribuet abundanter facienti ſuperbiam. Nihil proinde certius eſt, quàm quòd Deus omnes pœnitentes recipiat in gratiam, & contrà impœnitentes omnes reijciat abſq; omni perſonarum reſpectu.

29

Quòd autem Deus Lazarum mendicare voluit & Ioſephum principem Ægypti fecit, hoc non conſtituit in Deo προσωποληψίαν. Nam perſonarum acceptio in iudicijs locum habet vbi æqualibus inæqualia, aut inæqualibus æqualia tribuuntur. Nunc autem cùm Deus ſibi hanc iudiciariam regulam ſtatuit quòd velit in Chriſto OMNES credentes

ſaluare & quòd velit omnes contemnentes filium, & perſeuerantes in delictis pœnis punire æternis, nequaquàm perſonarum acceptor eſt.

30

Præterea quòd non ſint in Deo contradictoriæ voluntates ex eo manifeſtum eſt, quòd, vt ipſe veraciſſimus imo ipſa veritas eſt: ita duplex cor damnet. Cùm igitur ſcriptum eſt: Deus vult, OMNES homines ſaluos fieri: Item, Deus non vult vllos perire, ſed OMNES ad pœnitentiam recipere: nequaquàm ſunt harum propoſitionum contradictoriæ admittendæ, quæ ſunt, Deus non omnes vult ſaluos fieri, Deus vult aliquos perire,

rire,

rire, & non omnes ad pœnitentiam recipere.

31

Quomodo ergo (inquies) damnantur multi cùm omnes ſaluos fieri Deus velit? Si conſilium creationis & mißi filij in mundum reſpicimus, verè voluntas Dei eſt vt nullus periat. Verùm ſi euentum conſideramus, voluntas Dei eſt, vt contumaces & impœnitentes pereant. Pater terrenus vult omnes ſuos filios hæreditate gaudere. Hæc eſt enim paterna ſtorga in bono patre. Verùm ſi aliquis filiorum perrexerit eſſe contumax, vt nec verbis nec flagellis emendari velit, hunc pater hæreditate priuat, & inter filios amplius non numerat.

Huius rei typus in Deuteronomio proponitur. Si genuerit (ait Dominus) homo filium rebellem & proteruum qui non audierit patris aut matris imperium, & coercitus obedire contemſerit, apprehendent eum pater eius & mater eius, & ducent eum ad ſeniores ciuitatis, & ad portam iudicij, dicentq́; ad eos: Filius noſter iſte proteruus & rebellis eſt, monita noſtra audire contemnit, Lurco & potator eſt, lapidibus eum obruet populus ciuitatis & morietur. Nonne hic pater vult filium obrui lapidibus quem naturali ſtorga chariſsimum habuit? Ad eundem planè modum Deus ex ſua paterna bonitate vult omnes homines hæredes fieri vitæ æternæ: Ve-

rùm contumaces nihilominus & rebelles perpetuis pœnis vult obrui.

33

Diſcernendum eſt igitur accuratè inter voluntatem Dei paternam, quam theologi antecedentem vocant, & eam quæ ſequitur hominum contumaciam. Quare & conſequens dicitur.

34

MANDATVM (hoc enim eſt tertium in quo ſuprà propoſuimus voluntatem Dei erga homines conſpici) ſimiliter nobis voluntatem Dei verè paternam erga omnes commendat. Fieri enim non poteſt vt voluntas Dei cum mandato ipſius pugnet. Quapropter cum iubet vt totus mundus filium ſuum audiat, vult profectò vt omnes illum audi-

ant: vult vt ex auditu fidem concipiant. Prædicatio enim Euangelij requirit fidem. Vult deniq; vt credentes saluentur. Deindè filius, qui est sapientia patris, amandat discipulos suos in omnem terram cum hoc mandato: *Ite in mundum vniuersum, & proclamate Euangelium OMNI creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. Qui verò non crediderit condemnabitur.* Hoc mandatum, cùm sit vniuersale, clarè testatur Deum velle omnium hominum salutem, sed cum conditione fidei, vt indicat promißio mandato addita. Matth: 11. clamat Dominus: *Venite ad me OMNES qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Hîc vtrumq;, hoc est,

man-

mandatum & promiſsio teſtantur voluntatem Dei paternam eſse vt OMNES veniant ad Chriſtum vocantem, & OMNES in eo conſequantur ſalutem.

35

Firmiſsimè itaq; & ſine hæſitatione ſtatuendum eſt mandatum Dei æternum & vniuerſale, eſse teſtimonium infallibile voluntatis ipſius erga homines. Cùm igitur mandat omnibus vt audiant filium & credant, vult reuerà vt omnes audiant, credant, iuſtificentur, ſanctificentur, ſaluentur.

36

Sed obijciet fortè aliquis: fides donum Dei eſt, & opus Spiritus Sancti. Ergo nemo credere poteſt niſi qui diuinitus fidem acceperit.

Item,

Item, nemo venit ad filium nisi quem pater traxerit. Hoc verissimum esse fateor. Verùm cùm Paulus inquit. Fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei, significat ordinarium ad consequendam fidem instrumentum esse prædicationem Euangelij: in qua Deus iuxta suas promissiones vult esse efficax, vult trahere verbo & spiritu ad filium. Sed multi trahenti patri repugnant, cui poterant obedire. Hoc clare comprobatur quærela Christi in hunc modum peruicaciam Iudæorum deflentis: Quoties volui te congregare vt gallina congregat pullos suos, & noluisti. Similem contumaciam Stephanus suis iudæis obijcit. Duri, inquit, ceruice & incircumcisi corde & auribus, vos semper spiritui

sancto

sancto resistitis. Et Dominus apud Esaiam: Tota die expandi manus meas ad populum contumacem & contradicentem. Hoc ipso testimonio & Paulus rebellionem Iudæorum ostendit, quam rebellionem causam reiectionis eorum fuisse concludit.

37

Huc etiam facit exemplum quod Augustinus de Nabuchodonosor & Pharaone proponit hisce verbis: Quantùm ad naturam ambo homines erant: Quantùm ad dignitatem ambo reges: Quantùm ad causam, ambo populum Dei captiuum possidebant: Quantum ad pœnam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit diuersos? nisi quod vnus manum Dei sentiens

tiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit: alter libero contra misericordißimam Dei voluntatem pugnauit arbitrio.

38

Verùm hìc imprimis cauendum est ne quis peccandi petulantia & longa consuetudinè, abusus benignitate Dei inuitantis se ad pœnitentiam, accersat sibijpsi iudicium vt à Deo irato derelinquatur atq; à Deo permittatur ruere in reprobam mentem. Hoc cùm fit homo ad verbum Dei obsurdescit, & sibijpsi eam peccandi neceßitatem imponit propria voluntate, vt iam aliud quàm peccare non poßit. Perinde enim illi accidit ac si quis seipsum de cacumine montis præcipitem daret, vndè postea casum reuocare non valeret.

Ma-

39

Maturè igitur vocanti Deo obtemperare oportet, & resipiscere solliciteq; ambulare (vt Propheta monet) coram Deo suo. Nam qui vocantem Deum per suos ministros audire recusat in contumaciæ pœnam incurrit. Vndè fit vt magis magisq; vinculis peccati constrictus donec tandem dedoleat, susq; deq; ferat omnia salutis media. Hìc proinde locũ habet vulgo notus versiculus. Qui non es hodie cras minus aptus eris.

40

OBSIGNATIO GRATIÆ

(huic enim quartum locum tribui inter ea inditia quæ nobis ob oculos ponunt quàm sit paterna voluntas Dei erga omnes homines) clarißimè nobis paternam volũtatem Dei cõmendat.

Nam

Nam dum iubet baptizari OM-
NES GENTES vult verissi-
mè omnibus gentibus suam obsigna-
ri gratiam & misericordissimam
voluntatem. Nunquam enim gen-
tes omnes inuitaret ad baptismum ni-
si omnibus gentibus salutem, quam
obsignat baptismo, impartiri vel-
let.

41

Quod autem in multis baptis-
mus est tantùm literalis, hoc non fit
Dei consilio & voluntate, qui verè
suam gratiam baptismo offert & ob-
signat: sed hominum culpa, qui à
pacto cum Deo in baptismo inito tur-
piter disceduut.

42

Nam vt Deus promittit & pro-
missum obsignat baptismo: ita par
est

est vt homo ab altera parte fide respondeat. Siquidem in omni pacto vtraq; pars pacti conditiones & leges seruabit. Atq; eam ob causam Petrus baptismum definit stipulationem bonæ conscientiæ cum Deo. Deus enim baptismum offerens promittit gratiam, conscientia verò fide respondens in pacto acquiescit freta resurrectione Iesu Christi.

43

Cum itaq; ex his demonstrationibus euidentissimè nobis constat de voluntate Dei paterna erga nos, quæ voluntas est causa & basis prædestinationis & electionis nostri, firmam teneamus fiduciam salutis, & ad voluntatem Dei paternam in MISSIONE FILII, IN PROMISSIONE, IN MAN-

DATO, ET IN OBSIGNATIONE GRATIAE expressam, tanquam ad arcem munitissimam nos recipiamus: nihil morantes decreta stoica quantumuis magnos patronos & sapientes habeant.

44

Porrò fines prædestinationis & electionis nostri ad salutem duos Paulus constituit Ephesijs scribens: quorum proximus est vt simus sancti & irreprehensibiles coram ipso, hoc est, vt studeamus sanctitati & innocentiæ, habeamusq; semper bonum propositum: Vltimus vt laudetur gloria ipsius à nobis in omni æternitate.

45

Restat nunc vt nonnihil dicatur de vsu huius dulcissimæ doctri-

næ

næ prædeſtinationis & electionis æternæ, qui duplex ex Pauli epiſtolis ad Rom: & Epheſ: colligi poteſt. Ad Romanos ideo ſcribit Paulus de prædeſtinatione vt ex cauſa, modo, & conditione prædeſtinationis concludat prærogatiuam carnis & humana merita nequaquàm eſſe cauſam ſalutis. Euertit igitur Apoſtolus prærogatiuam carnis & omnia humana merita tollit quo ſit locus miſericordiæ Dei in Chriſto Ieſu, & via pateat ſalutis omnibus qui in Chriſtum credere non recuſauerint. Ad Epheſios de hoc ipſo myſterio agit vt oſtendat Euangelium Chriſti non eſſe nouam doctrinam ab Apoſtolis excogitatam, ſed ante mundum conditum in pectore Dei fuiſſe reconditam & ſuo tempore mundo patefactam.

46

Præter hunc duplicem vsum, quorum prior ad confirmationem gratuitæ iustitiæ & vniuersalis gratiæ pertinet, posterior ad commendationem antiquitatis Euangelij refertur: Erit & hic vsus (quem Paulus attingit ad Rom: 8.) vt statuant pij nullam crucem, nullam calamitatem, nullam deniq; rem aliam posse impedire salutem credentium quæ decreto Dei æterno nititur.

47

Hinc consolatio ingens oritur in agone mortis, & summa & inenarrabilis læticia nascitur, adeò vt iam moriturus quasi ouans dicat: in Domino confidit anima mea, non timebo, Christus meus victor mortis est, in hoc ego triumphabo.

Huc

48

Huc pertinet illud Dauiticum: Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum omnes qui ſperatis in Dominum. Cuſtodit enim Dominus omnes diligentes ſe.

49

Cæterum hic vſus confirmans nos in cruce & conſolans in Agone mortis tum demum locum habet vbi nos ipſos in Chriſto eſſe ſenſerimus, & Chriſtum in nobis.

50

Quare iuxta conſilium Pauli inſtituenda eſt probatio noſtri qui in hunc modum ſcribit Corinthijs. Vos ipſos tentate an ſitis in fide, vos ipſos probate an non cognoſcitis vos ipſos quòd Ieſus Chriſtus ſit in vobis.

51

Hæc Pauli verba certiſsimum probandi modum nobis præſcribunt, qui eſt tentare & explorare an quis ſit in fide, an Chriſtus in ſe habitet: quæ ſane probatio aliunde proficiſci non poteſt quàm ex effectibus ſpiritus Chriſti. Nam qui ſpiritu Chriſti ducuntur hi ſunt eius. Qui autem ducuntur ſpiritu Chriſti cogitant, amant, proſequuntur quæ ſunt Chriſti, & nihil antiquius habent quàm totam ſuam vitam Deo approbare. Hinc eſt illa in ſanctis pugna ſpiritus aduerſus carnem.

52

Huc & illud Pauli pertinet. Milita honeſtam militiam retinens fidem & bonam conſcientiam. Nam hæc certiſsima ſunt inhabitantis

Chriſti teſtimonia. Vbi enim fides eſt illic conſcientia purgata eſt à mortuis operibus. Quare & bona conſcientia & pium propoſitum fidei ſinceræ teſtimonia ſunt. Contrà autem vbi contaminata eſt conſcientia, & vbi eſt propoſitum peccandi, ibi nulla prorſus fides eſt, niſi forte hypocritica quædam de fide gloriatio, quam vaniſſimam eſſe opera ipſa declarant, & diuus Iacobus commonſtrat.

